

Голас Рафзімы

№ 45 (1256)

ЛИСТАПАД 1972 г.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

ГОД ВЫДАННЯ 17-ТЫ

ЦАНА 2 КАП.

ЛІСТ ГІД
Красноармейская 9
Библиотека им. Ленина

ДА ЗОРАК СУСВЕТУ

Золкім асеннім вечарам, калі праглядная цемра шчыльна накрывала змучаную зямлю, з халоднай і ўбогай хаціны нясмела выходзіў худы, пажабрацку апрануты чалавек. На чалавека маўкліва глядзелі зоркі: крывава-чырвоны Марс, прамяністы Сірыус, трапяткі Арыён. Чалавек той, а звалі яго Беларусам, падымаў да неба вочы, і ў сэрца яго, у яго розум пранікала трывога.

Чалавек, як і тая ноч, быў цёмны. Ён не ведаў, што такое зоркі — яны здаваліся яму душамі памёршых продкаў, агеньчыкамі ў нябесным храме ўсемагутнага бога. Чалавек не разумеў, што такое неба — ён узносіў да яго свае шчырыя малітвы, але неба не давала ні літасці, ні шчасця, ні добра. Чалавек нават не ўсведамляў усяго, што дзеецца на грэшнай зямлі.

Глянучы ён на ўсход — на ўсходзе Расія. Вялікая і бяскрайняя Расія-матухна. Калі ісці і ісці па ёй насустрач сонцу, то канца і краю не будзе воль гэткім, як і ў Беларусі, убогім хатам, саламяным стрэхам, сумным палям, дрымучым лясам. Пасярэдзіне Расіі—Масква, якая мужыцкім слязам не верыць. А за Масквою Сібір халодная, дзе тайга глухая, дзе жудасная катарга. А недзе яшчэ там, за Масквой, аж каля самага Кітая, жывуць манголы і кіргізы. І жыццё іх праходзіць у кібітках, і п'юць яны кабылінае малако, і вераць нейкаму іншаму, нейкаму паганаму богу.

Блізка на захадзе, вунь за тым лесам-борам, — мяжа Расіі. Там палякі. І немец. Палякі — гэткія ж бедалагі, а воль немец — чалавек быццам і не такі. Немец на Расію-матухну вайной ідзе, ён — вораг. І гавораць пра яго яшчэ, што ён сыпе ў глебу соль, каб жыта лепшае радзіла, а калі яно даспее, то жне яго не сярпом, як усе людзі, а нейкай машынай.

Толькі з поўначы, з таго боку, дзе адзінокай свечкай мігціца пуцяводная Палярная зорка, данесліся да чалавека нейкія дзіўныя весткі. Там, на поўначы, Піцер, а ў Піцеры, кажучы, простыя людзі скінулі цара, а замест царскай улады, аб чым таксама ўсе гамоняць, цяпер будзе ўлада рабочая і мужыцкая. О, каб улада мужыцкая! Можна яна дала б Беларусу панскай зямліцы, дала б волю, дала б у рукі дзеткам селяніна грыфельную дошку і буквар! Толькі ці выжыве ў Піцеры но-

вая ўлада! Бо, як чутна, на Савецкую ўладу і паны, і князі, і афіцар'ё, і немец з захаду, і амерыканец з-за мора — усе намы точаць. Ці справіцца з імі Ленін!..

То быў першы год рэвалюцыі.

Ленін справіўся. Улада выжыла. І прапалі-згінупі тыя, што ішлі з усіх канцоў свету на чырвоны Піцер, што намагаліся загубіць яшчэ маладую, але магутную і бессмяротную ўладу рабочых і сялян. І з таго часу змянілася цяжэнне людскога жыцця на планеце, і іншымі сталі прасторы неабсяжнай Расіі, і раскрыліся спрадвечныя тайны зорак, і прасвятлеў чалавек.

Золкім асеннім вечарам, калі праглядная цемра спыняецца перад электрычнай заслонай над гарадамі і вёскамі, са светлага і прасторнага дома выходзіць новы чалавек. Глядзіць ён на неба і ў думках сваіх разважае: «А колькі гадоў спатрэбіцца, каб даляцець да Нептуна, да таямнічага Урана, да незвычайнага Сатурна! Да Марса, што весела мільгае чырвоным бляскам, недалёка — усяго шэсць месяцаў. На яго халоднай і камяністай паверхні ўжо стаіць савецкі апарат, а побач з ім — выпел з абліччам Леніна. І на зорцы Венеры, і на зусім блізкім Месяцы — таксама выпелы. Ленін — на планетах!» І сэрца Беларуса, які стаў савецкім чалавекам, напаўняецца радасцю: Ленін, якому ворагі прадракалі пагібель, якога лічылі бунтаўшчыком і летуценнікам, Ленін, які ў семнаццатым годзе смела адправіўся ў няч зведаную будучыню з рэвалюцыйнага Піцера, зараз пераможна ідзе па Зямлі і вядзе нас у безгранічныя прасторы Сусвету.

Савецкаму чалавеку становіцца падуладнымі зоркі. Ён заваёўвае неба. Ён абнаўляе сваю краіну і, здзяйсняючы гэта, перайначвае жыццё на зямлі.

Глянучы на ўсход! На ўсходзе вялікая і бяскрайняя Савецкая дзяржава. Калі ляцець над ёй насустрач сонцу, то канца і краю не будзе воль гэткім, як і ў Беларусі, новым вёскам, прыгожым гарадам, высакавольтным рэкам электрычнасці, карпусам магутных заводаў. Пасярэдзіне краіны—Масква. Масква-сталіца, якая ніколі і нікому не кланялася, у якую можна ўвайсці толькі з мірам

і ў якую прыязджаюць прэзідэнты і прэм'еры, каб падпісацца пад дакументамі дружбы і міру. Бо Масква стала сімвалам гуманізму і прагрэсу.

А за Масквою слаўны Урал, а за Уралом сагрэтая чалавечай і электрычнай энергіяй Сібір, дзе сыны і ўнукі непісьменных сялян закіпілі плацінамі рэкі і пабудавалі дзіўныя гарады, адкрылі казачныя багаці нетраў, дзе тайга перастала быць глухой, бо яе засялілі геологі, будаўнікі, металургі, вучоныя, земляробы... Сібір—не чужая і катаржная, а родная, светлая, прамяністая, як воды Іртыша, як незлічоныя алмазы Якуціі.

Куды ні гляне савецкі чалавек—усюды ўбачыць не чужых і невядомых, а блізкіх і родных людзей. Беларусы і рускія, кіргізы і татары, украінцы і грузіны—сто, а мо і болей народаў згуртаваў адзіны Савецкі Саюз. Яны забыліся пра былыя нягоды, былую варожасць, пра капрызныя багоў, якія ніколі між сабой не мірыліся і вечна ўцягвалі ў спрэчку людзей. Народы былой каланіяльнай Расіі аб'ядналі адна камуністычная ідэя, адзіная светлая мэта будаўніцтва лепшага жыцця, сумесная і дружная сацыялістычная праца. Для Беларуса, як і для кожнага грамадзяніна, саюз народаў, саюз рэспублік азначае сілу, незалежнасць і прагрэс.

Глянучы на захад! Палякі, чэхі, немцы—кожны ў сваім доме гэткі самы, як і на ўсходзе, парадак ладзяць. А калі яшчэ далей зазірнуць і ўважліва прыслушацца, то штосьці новае ўбачым і пачуем на Захадзе. Убачым бізнесменаў, якія едуць да нас з таварамі, вучоных, якія адпраўляюцца ў Маскву, каб абмяняцца вопытам, дыпламатаў, якім прыходзіцца раіцца з намі наконт таго, як далей жыць чалавецтву. Заходнія сяляне раней, чым расійскія, селі на жняўру, затое заходнія разведчыкі космасу позняцца з пасадкай на касмічны транспарт і просяць месца ў савецкай ракеце. Заходнія генералы і палітыкі некалі хацелі накінуць пятлю на нашу рэвалюцыю, а зараз ім прыходзіцца прызнаваць ленінскі прынцып мірнага суіснавання.

Воль якія законы і якія парадкі ўстанавіла Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя!

Рэвалюцыя, якой споўнілася з дня нараджэння пяцьдзесят пяць год.

КРАІНА КАСТРЫЧНІЦКАЯ

НА КАНВЕЕРЫ МІЛЬЁННЫ

Гэта было 14 кастрычніка 1953 года. З варот Мінскага трактарнага завода выйшаў першы беларускі трактар МТЗ-2, які цяпер стаіць на пастаменце перад прахадной завода. Першынец аказаўся машынай надзейнай і даўгавечнай, нібы адчуваў, што на яго будучы раўняцца малодшыя браты. Але з году ў год трактарзаводцы ўдасканальвалі канструкцыю машын, павышалі іх надзейнасць, даўгавечнасць, прадукцыйнасць. Напрыклад, магутнасць рухавіка трактара МТЗ-2 складала 36 конскіх сіл. Ён меў усяго пяць дыяпазонаў скорасцей. У цяперашняга МТЗ-50 магутнасць рухавіка — 55—60 конскіх сіл і дзевяць дыяпазонаў скорасцей — ад 1,56 да 25,8 кіламетра ў гадзіну. Трактары абсталяваны сучасна-металічнай кабінай, гідраагрэгатамі, незалежным і сіхронным валам адбору магутнасці і іншымі дасканалымі вузламі.

На базе МТЗ-50 выпускаецца трактар з чатырма вядучымі коламі — МТЗ-50Х і яшчэ 19 розных мадыфікацый. Створана цэлае сямейства трактараў «Беларусь», якое можа працаваць практычна ў любых глебава-кліматических умовах краіны. За іх распрацоўку і ўкараненне ў вытворчасць групе работнікаў заводу прысуджана Дзяржаўная прэмія СССР. Сярод лаўрэатаў — вядучыя канструктары прадпрыемства В. Войцікаў, П. Прыцкер, П. Байкоў (цяпер дырэктар заводу), арганізатары вытворчасці, трактарысты-выбравальнікі.

Беларускія трактары можна сустрэць не толькі на палях нашай краіны, але і ў краінах усіх кантынентаў свету, у тым ліку ў Англіі, Францыі, Бельгіі, Італіі, Канадзе. На міжнародных выстаўках у Бруселі, Лейпцыгу, Плоўдзіве, Маскве яны ўдастойваліся вышэйшых узнагарод — залатых медалёў. У 1971 годзе чатыром асноўным мадэлям трактара прысвоены Знак якасці...

Тры дні спатрэбілася слесарам-зборшчыкам, каб сабраць

першую машыну. Мільёны трактар сядзе з канвеера заводу за тры минуты. Тэхнічны прагрэс непазвальна змяняў працэс вырабу трактараў. І асабліва добра гэта бачна на галоўным канвееры. Вось у пачатку яго — паўрама-каркас будучай машыны. Кранбэлька падае да яе галоўны вузел — рухавік. Паступова ўсё больш выразна абазначаюцца контуры будучага прыгажуня. З'яўляюцца задні мост, бак для гаручага, крылілі... Кожныя тры минуты пачынае працаваць рухавік — першы голас новага роджанага. І так больш трохсот разоў за суткі. Напярэдадні свята Вялікага Кастрычніка на радыятары адной з машын з'явіўся нумар 1 000 000.

А наперадзе ў трактаразаводцаў яшчэ больш складаная задача — падрыхтоўка да вытворчасці новых энерганасычаных трактараў МТЗ-80 і МТЗ-82. Выпуск іх намячаецца ў 1973 годзе. Па сваіх тэхнічна-эканамічных паказчыках новыя машыны будуць значна пераўзыходзіць юбілейны МТЗ-50.

НА ЗДЫМКУ: трактары накіроўваюцца ў дарогу.

Па даўняй традыцыі савецкія людзі прысвячаюць Кастрычніку самыя значныя працоўныя падарункі. Вось і сёлета напярэдадні 55-й гадавіны Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі ў газетах з'явілася шмат паведамленняў аб датэрміновым выкананні вытворчых планаў і аб пусках новых прадпрыемстваў, аб тысячах перадавыяточных наваселляў і многіх іншых радасных падзеях у жыцці краіны. На гэтай старонцы мы змяшчам толькі некалькі паведамленняў, але і яны, на наш погляд, могуць даць уяўленне аб тым вялікім шляху, які Краіна Саветаў прайшла за 55 гадоў.

ФАКТЫ ПЕРАКОНВАЮЦЬ

«СТАЛЬНЫ СКАЧОК»

У 1971 годзе ў Савецкім Саюзе выплаўлена сталі больш, чым у любой іншай краіне свету, а паўстагоддзя назад сталеліцейная прамысловасць СССР мела сторазавае адставанне ад амерыканскай.

КОЖНЫ ЧАЦВЕРТЫ ВУЧОНЫ У СВЕЦЕ

Кожны чацвёрты вучоны на зямным шары — грамадзянін СССР. У краіне звыш мільёна навуковых работнікаў, з якіх больш за 275 тысяч маюць вучоную ступень доктара або кандыдата навук.

РАБОЧЫЯ З ДЫПЛОМАМІ

У СССР каля 65 мільёнаў рабочых, больш як палавіна з іх маюць сярэдняю і вышэйшую адукацыю.

СЯМ'Я, У ЯКОЙ НЯМА АДСТАЮЧЫХ

Важным фактарам усебаковага прагрэсу СССР з'яўляецца выраўноўванне і ўздым узроўняў развіцця ўсіх уваходзячых у яго рэспублік. Рэспублікі, якія ўтварыліся на месцы найбольш адсталых ускраін царскай Расіі, маюць тэмпы росту вышэй агульнасаюзных. Напрыклад, у той час як выпуск прамысловай прадукцыі ў цэлым па Саюзу павялічыўся за 50 гадоў у 321 раз, у Кіргізкай ССР ён вырас у 381 раз, у Таджыкскай ССР — у 500 разоў, у Армянскай ССР — у 483, у Башкірскай АССР — у 1554 разы.

НАВАСЕЛЛЕ МІЛЬЁНАУ

Штогод 11 мільёнаў савецкіх людзей спраўляюць наваселле.

ДЛЯ ЧАЛАВЕКА

За гады Савецкай улады рэальныя даходы на аднаго працоўнага павялічыліся ў СССР у рабочых — у 8,3 раза, у сялян — амаль у 12 разоў. К канцу дзевятай пяцігодкі (1975 г.) яны ўзрастуць яшчэ прыкладна на 30 працэнтаў.

УКРАІНА ІНДУСТРЫЯЛЬНАЯ

УССР выплаўляе 47 працэнтаў чыгуну і 39 працэнтаў сталі, якія выпускаюцца ў краіне. Сучасная прамысловасць Украіны налічвае 150 галін.

ЭНЕРГЕТЫЧНЫ ГІГАНТ ТАДЖЫКІСТАНА

У Таджыкскай ССР будуюцца Нурэкская ГЭС, якая за год дасць амаль 12 мільярдаў кілават-гадзін электраэнергіі і ў шэсць разоў больш, чым уся дарэвалюцыйная Расія.

ГЛЫБІНІ І ВЫШЫНІ КОХТЛА-ЯРВЕ

Непадалёку ад сталіцы эстонскіх шахцёраў і хімікаў — горада Кохтла-Ярве — рыхтуецца да пуску самая высокапрадукцыйная ў Еўропе сланцавая шахта.

Паліва для электрастанцыі і бытавы газ, бензін і фотарэактывы, дарожны бітум і электродны кокс, фарба, пакост, мазут для топак... Доўга можна пералічваць галіны выкарыстання сланцаў і прадуктаў з іх.

...На многія сотні кіламетраў працягнуліся цяпер пад Кохтла-Ярве і яго акаліцамі тунелі, штрэкі, забоі. І мала хто нават з гарнякоў-ветэранаў ведае, дзе той забой, з якога ў 1916 годзе былі выняты першыя тоны «гаручага каменя». Доўгі час выкарыстоўваліся тут цяжкая ручная праца і конная цяга. Але ўжо ў тым памятным, гістарычным для Эстоніі саракавым годзе, калі чырвоныя флагі былі вынесены з пыльных падземных тайнікоў і ўстаноўлены над касарні, нарадзіўся план значнага павелічэння здабычы і паскоранага развіцця прамысловасці басейна.

Як толькі скончылася Вялікая Айчынная вайна, у шахты была спущана дастаўленая з Расіі і Украіны магутная тэхніка. Непадалёку ад тэрытонаў пачалі расці адзін за другім цэкі хімічных вытворчасцей.

У гіганцкім кар'еры штодзённа гучыць кананада выбухаў. Услед за імі прыходзяць у рух магутныя самазвалы. Пабываюшы ў траншэях, бачыш, што бітва за «гаручы камень» — гэта па сутнасці спакойная, дакладная, добра прадуманая работа машын і людзей — экскаватарчыкаў, бульдозерыстаў, узрыўнікоў, шафёраў. Яны працуюць з задавальненнем, лёгка, прыгожа. Так працуе і брыгада шагаючага экскаватара ў саставе эстонца А. Саара, рускага В. Буханава, беларуса Т. Пупкевіча, немца І. Лехмана, фіна В. Пуганена. Зразумела, ніхто не свядома не камплектаваў як інтэрнацыянальную. Проста людзям прыемна і цікава працаваць побач.

АДРАС БУДОЎЛІ:

НАБЯРЭЖНЫЯ ЧАЎНЫ

У кожнай з нашых пяцігодак былі галоўныя будоўлі — Днепрагэс, Турксіб, Магнітка... Цяпер ёй стаў КамАЗ — аўтаград, які ўзводзіцца ў Набярэжных Чаўнах. Новы аўтазавод будзе выпускаць у год 150 тысяч вялікагрузных аўтамашын і дадаткова 100 тысяч дызельных рухавікоў.

КамАЗ узводзіць уся краіна. У горад на Каме прыехалі будаўнікі і архітэктары, аўтаканструктары і выпрабавальнікі, станкабудаўнікі і іншыя рабочыя з усіх куткоў Савецкага Саюза. Абсталяванне і матэрыялы пастаўляюць сюды таксама з усіх эканамічных раёнаў краіны.

Урадавы заказ на стварэнне канструкцыі вялікагрузнага аўтамабіля, прызначанага для выпуску на Камскім аўтазаводзе, быў атрыманы ў сярэдзіне 1968 года. Патрабавалася машына магутная, эканамічная, якая б выдатна «адчувала» сябе на любых дарогах. Праз паўтара года першая доследная машына стаяла ў эксперыментальным цэху. На сённяшні дзень сканструяваны і выраблены КамАЗ дванаццаці мадыфікацый. Асноўная мадэль — трохвосевы дызельны грузавік. З прычэпам ён можа ўзяць да дваццаці тон груза і ісці з ім на скорасці да 85 кіламетраў у гадзіну.

Непадалёк ад велізарнай будаўнічай пляцоўкі аўтазавода расце горад стваральнікаў КамАЗаў — Набярэжныя Чаўны. Некалі так называлася мястэчка, што ўзнікла на бязлюдным лясістым беразе Камы ў сярэдзіне XVII стагоддзя. За тры з

палавінай стагоддзі яно дарасло да правінцыяльнага цэнтра з трыццацітысячным насельніцтвам. А за тры з палавінай апошнія гады былое мястэчка стала горадам з насельніцтвам больш за сто тысяч чалавек. У 1975 годзе ў Набярэжных Чаўнах будзе ўжо 250 тысяч жыхароў.

Кварталы горада раскінутыя па берагах будучага Камскага мора. На тэрыторыі амаль 50 квадратных кіламетраў з'явіцца новыя шырокія праспекты і бульвары. Гэта будзе вельмі зручны для жыцця горад: сотні сталовых, кафе, прадпрыемстваў бытавога абслугоўвання, дзіцячыя ўстановы, дзесяткі кіназалаў і кінатэатраў, драматычны тэатр, стадыён са спортыўным комплексам.

Горад будуюцца з такім разлікам, каб пазбегнуць якіх бы там ні было чэргаў, каб максімальна зберагчы час на хатнія клопаты. Гэтым спрыяе новая, значна палепшаная планіроўка кватэр — з вялікімі зручнымі кухнямі, якія аснашчаны самым сучасным абсталяваннем, з прасторнымі дапаможнымі памяшканнямі. Ад прамысловых комплексаў горад будзе аддзелены кіламетровай лясной зонай.

Будаўнікам да канца пяцігодкі належыць штогод уводзіць у эксплуатацыю 250—300 тысяч квадратных метраў жылля. Амаль кожны дзень спраўляюць у гэтым горадзе наваселлі. Асабліва вялікае наваселле чакаецца да 7 лістапада — свята 55-й гадавіны Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі.

ТРЭЦЬЕ НАРАДЖЭННЕ ДНЕПРАГЭСА

Прадугледжаны ленынскім планам электрыфікацыі, Днепрагэс стаў сімвалам працоўнага гераізму савецкіх людзей у гады першай пяцігодкі, сімвалам індустрыяльнай магутнасці дзяржавы рабочых і сялян.

Вось як узнісла апісваю тую хвалявую падзею, што адбылася 10 кастрычніка 1932 года, украінскі пісьменнік Я. Баш: «...У шэсць гадзін вечара дадзена распараджэнне пускаяць Гэту адказную ганаровую аперацыю даручылі лепшаму ўдарніку — інжынеру-камсамольцу Лёве Раткопу. Ён цвёрда, смела наблізіўся да шчыта кіравання. Бліснулі жоўтыя, сінія, чырвоныя сігнальныя агеньчыкі — напружанне пачало расці. Гэтыя минуты здаваліся для ўсіх вечнасцю. Здавалася, увесь пяцігадовы штурмавы перыяд быў больш кароткі, чым гэтыя пускавыя минуты... Днепр пайшоў у турбіны, напружыў праводы з новай сілай, бліснуў агнямі і заліў электрапатокам увесь правы бераг...»

І цяпер, у часы гіганцкіх гідраэлектрастанцый магутнасцю некалькі мільёнаў кілават кожная, Днепроўская ГЭС выклікае ў савецкага чалавека пачуццё горадасці і захвалення. Яе агрэгаты, якія абслугоўваюць усяго пяць чалавек, ужо далі краіне амаль 95 мільярдаў кілават-гадзін электраэнергіі.

Сама станцыя больш нагадвае парк — велічныя дубы, тополі, яблыні, вішні. На будынку машынаў залы мемарыяльная дошка з датай адкрыцця Днепрагэса.

Дзесяткі год аддзяляюць нас ад першых абаротаў гідратурбін Днепрагэса. Пацямнелі камень і бетон, многа вады ўнёс Днепр у Чорнае мора, але Днепрагэс і цяпер выглядае маладым. Двойчы народжаны — у канцы першай пяцігодкі і пасля Вялікай Айчыннай вайны — ён перажывае цяпер сваё трэцяе нараджэнне. Бетаніруюцца блокі пад фундаменты васьмі турбаагрэгатаў Днепрагэса-2. Будаўніцтва новай станцыі ўпершыню ў сусветнай практыцы вядзецца ва ўмовах працоўнай ГЭС. Таму днепрабудаўцам даводзіцца вырашаць складаныя тэхнічныя задачы. Днём на гадзіну спыняецца рух па плаціне і грывяць выбухі — рыхтуецца каменнае ложа будучай станцыі, а вечарам у святле пражэктараў кружаць магутныя машыны, у катлаване ракоўчэ экскаватары.

Пяцёра абслугоўваюць гіганцкую станцыю, дваццаць во сем — будуць новую. Вось той тэхнічны цуд, які геніяльна прадбачыў У. І. Ленін. Планам ГАЭПРО было прадугледжана будаўніцтва трыццаці буйных электрастанцый агульнай магутнасцю паўтара мільёна кілават. У іх ліку быў і Днепрагэс. Цяпер яму мільёнамі кілават «салотуюць» многія электрастанцыі. Ідэя Леніна аб сцэпальнай электрыфікацыі краіны паспяхова ператвараецца ў жыццё.

Новы унікальны эксперыментальны комплекс уведзены ў строй у Маскоўскім Інстытуце фізікі высокіх энергій. Ён адкрывае вялікія магчымасці ў пазнанні таямні матэрыі. **НА ЗДЫМКУ:** група савецкіх і замежных інжынераў, якія прымалі ўдзел у стварэнні комплексу.

С ЛЮБОВЬЮ О СТРАНЕ СОВЕТОВ

хроніка
культурнага
жыцця

Тодор ЖИВКОВ,
Первый секретарь
ЦК Болгарской
коммунистической партии,
Председатель
Государственного Совета
Народной Республики
Болгарии

«С могуществом и ростом Советского Союза связаны могущество и рост мирового социалистического содружества, успехи международного коммунистического движения, победный ход всего мирового революционного процесса. Вряд ли найдется честный человек, который бы не понимал, что решающей силой, которая не дает империализму возможности разжечь новую мировую войну и поднять меч на социализм, являются существование и мощь мирового социализма, и в первую очередь существование и мощь Советского Союза».

Коити ЯМАМОТО,
видный деятель
Социалистической партии
Японии

«Оглядываясь сейчас на полувекую историю социалистической революции, мы видим, как Советский Союз, успешно пройдя через многие серьезные испытания, блестяще завершил строительство социализма. Это позволило советскому народу достигнуть высокого материального и культурного уровня жизни, добиться потрясающих успехов в развитии науки, в освоении космоса, начиная с запуска первых искусственных спутников Земли до мягкой посадки космической станции на Венере».

Янош КАДАР,
Первый секретарь
Центрального Комитета
Венгерской
социалистической рабочей
партии

«Советский Союз — это родина и детище Великой Октябрьской социалистической революции, самый верный хранитель ленинского идеологического наследия... Отношение к Советскому Союзу всегда было пробным камнем. За прошедшие 50 лет у империалистов не было более ненавистного врага, а у тех, кто выступал за социалистическую революцию, свободу народов и мир, — более верного друга, чем Советский Союз».

Эдвард ГЕРЕК,
Первый секретарь
ЦК Польской
Объединенной рабочей
партии

«Достижения Советского Союза не имеют прецедента во всей истории человечества. Строя социализм и коммунизм, народы Советского Союза совершили эпохальный подвиг, они достигли за короткое время самого высокого уровня общественного, экономического и культурного развития, одержали историческую победу в борьбе против реакции и сил агрессии. Могущество, а также политическое и идейное значение Советского Союза повсеместно признаны в мире. Развитие хороших отношений с Советским Союзом добивается каждое политическое движение, каждое правительство, которое мыслит категориями будущего. Советский Союз — это страна не только грандиозных свершений и захватывающего уровня, достигнутого в настоящее время. Советский Союз — это страна, где открыты огромные общественные, научно-технические, экономические и культурные перспективы. Эти

перспективы вытекают из социалистического характера советского строя и из нового типа отношений между людьми, которые вместе с огромными материальными ресурсами создают особенно выгодные условия для высокой динамики развития».

Сайрус ИТОН,
крупный американский
промышленник
и общественный деятель,
председатель правления
компании «Чесапик
энд Огайо рейлуэй»

«Только за последнее время я имел удовольствие дважды посетить Советский Союз и своими глазами убедиться, какого разительного прогресса добилась ваша страна в области промышленности, сельского хозяйства, образования. Вы имеете все основания гордиться своей необъятной страной, равной которой нет в мире. Я не могу также не выразить восхищения вашими городами, в которых царит такой образцовый порядок...»

Я отдаю должное преданности вашего народа принципам, провозглашенным великим государственным деятелем и вождем Лениным».

Жорж ПОМПИДУ,
Президент Франции

«Меня поразила вера в будущее страны, с которой я встречался повсюду. О русском патриотизме я знаю по литературе. Его современная форма — уверенность в перспективах дальнейшего развития, в прогрессе — производит большое впечатление».

Скотт НИРИНГ,
ученый-экономист
и общественный деятель,
член Всемирного Совета
Мира (США)

«От разрухи в 1914—1917 гг. и руин 1941—1945 гг., от крайней отсталости советский народ поднялся до вершин мировой мощи».

«Он электрифицировал страну; занял второе место в мире по промышленному производству; преобразовал сельское хозяйство; модернизировал транспорт и связь; построил ряд самых современных городов; организовал единственную в своем роде систему всеобщего бесплатного образования; создал обширную сеть учреждений государственного здравоохранения; организовал, в значительной мере под контролем профсоюзов, образцовый аппарат социального страхования, превосходную сеть учреждений для отдыха и для занятий спортом. Одновременно он добился выдающихся успехов в области науки, музыки, искусства».

Советский Союз прошел большой путь к осуществлению мечты Ленина о социалистическом обществе, возникающем на развалинах полуфеодальной, полукапиталистической культуры. В течение большей части времени осуществления этого опыта Советский Союз был одинок; он стремился создать социалистическую культуру, находясь среди яростно враждебного ему капиталистического мира».

Иосип Броз ТИТО,
Президент
Социалистической
Федеративной
Республики Югославии,
Председатель Союза
коммунистов Югославии

«...За последние пятьдесят лет Советский Союз, первая страна социализма, добился такого развития, в результате которого из некогда весьма отсталой страны он превратился ныне в одну из самых развитых

стран в мире. Ваши люди смогли добиться этого только благодаря большому самопожертвованию, самоотверженному труду, высокой сознательности и решимости идти по пути строительства социализма».

Ваши создана армия ученых, специалистов, высококвалифицированных рабочих. Вы добились крупных успехов в науке и технике, в просвещении, искусстве, других областях. Все это открывает перед Советским Союзом широкие перспективы и большие возможности быстрого и всеобщего процветания. В настоящее время вы пользуетесь плодами своего труда и борьбы предыдущих поколений. Так и должно быть, ибо социализм не только лучшее будущее, а и лучшая современность. Отмечая в этом году пятидесятилетие образования Советского Союза, этот важный юбилей, вы действительно можете гордиться достигнутыми большими успехами...»

Жак ДЮКЛО,
член Политбюро
ЦК Французской
коммунистической партии

«Советские люди превратили старую Россию в великий и могучий Советский Союз, без существования которого неизвестно, что стало бы с миром. И я, впервые увидевший вашу страну 45 лет назад, постоянно убеждаюсь в величии этих преобразований».

Анджела ДЕВИС,
член ЦК
Коммунистической
партии США

«Мне известен многонациональный характер той великой культуры, что развивалась в Советской стране после Октябрьской революции. Сейчас каждая четвертая книга на планете, которая выходит в свет, издается в Советском Союзе. Такое может быть только в социалистической стране — стране, первой в мире ставшей на путь социализма. Советская культура — гордость человечества...»

Профессор Гуго ГЛАЗЕР,
Президент Австро-
советского общества
дружбы

«Советская власть... не практиковала процесса переплавки наций, а, наоборот, оказывала поддержку каждой нации в сохранении ее особенностей: повсюду, где старому культурному наследию, например языку, литературе, фольклору, грозила опасность исчезновения, принимались меры к сохранению этих элементов культуры, их развитию и расцвету. Так, несмотря на различие народов, было достигнуто их единство в Союзе Советских Республик...»

Генрих МАНН,
немецкий писатель

«Я целиком отдаю должное всему достигнутому Советским Союзом... Новый человек и новая эпоха берут здесь свое начало. Возникает нравственный мир, не знающий ни прецедентов, ни сравнений».

Рокуэлл КЕНТ,
американский художник

«...В Советском Союзе впервые создано равенство граждан, создано общество, стремящееся к безопасности и мирной жизни для всех».

Мы, американцы, должны быть благодарны советскому народу за пример того, как великий и сильный народ умеет жить и преуспевать, мирно сосуществуя со всем человечеством, борясь за сохранение и укрепление всеобщего международного мира».

Он уже дал бесконечно много, но сколько еще даст советский народ делу всеобщего

развития науки, сколько еще сделает для того, чтобы раздвинуть пределы знания и в конечном итоге наделить счастьем все человечество!»

Хесус Сото АМЕРТИ,
Председатель комиссии
по иностранным делам
Национального
конгресса Венесуэлы,
сенатор

«Я считаю, что государственный строй, укрепленный Конституцией СССР и основанный на полном признании прав всех наций и народностей, входящих в Советский Союз, является чрезвычайно важным фактором в деле ускорения прогресса всех народов Советского Союза и объединения их для успешного строительства социализма, в ходе которого нерушимая дружба народов СССР явилась самой надежной опорой».

Внешняя политика Советского Союза вносит значительный вклад в укрепление мира во всем мире, благодаря ей СССР снискал большое уважение на планете. С помощью этой политики Советский Союз продемонстрировал возможность сотрудничества со странами, ставшими на путь экономического развития, без традиционного навязывания различных условий, как это делают империалистические государства».

Аллен КАСОФ,
исполнительный
секретарь организации
«Международный совет
по исследованиям
и обмену» (США)

«Прочное место, которое завоевал Советский Союз среди крупнейших мировых держав, представляет собой внешнее выражение зрелости его социальных институтов, появления квалифицированного, образованного населения с мировоззрением и побуждениями, соответствующими условиям жизни в эпоху передовой техники; высокоэффективной системы образования; мощной и все более расширяющейся экономической базы, а также сети городских комплексов, требующих специализации труда и мобильности, характерных для жизни современного общества...»

Дэвид ПАУЭЛЛ,
доцент Вирджинского
университета (США)

«Совершенно очевидно, что советский строй способствовал ряду замечательных достижений, а его централизованное управление способствовало эффективно мобилизовать национальные ресурсы для социальных, политических, экономических и научно-технических преобразований».

**Газета «Канадиэн трибюн»
(Канада)**

«Если кто-то хочет говорить о будущем, он должен говорить по-русски. Ибо с полной уверенностью можно сказать, что ни одна страна в истории не видела такого ошеломляющего прогресса, которого достиг Советский Союз с 1917 года... Социализм, продвигающийся вперед, постоянно набирая темпы, представляет будущее человечества».

Сиуберто МАРТИНЕС,
депутат парламента
Венесуэлы

«50-летний юбилей образования СССР имеет огромное историческое, политическое и социальное значение не только для советского народа, но и для всех народов мира, которые являются свидетелями успешного развития многонационального союза».

НА ПРАЦЯГУ двух тыдняў у Рызе праходзіў тэматычны паказ беларускіх кінафільмаў, прысвечаны 50-годдзю ўтварэння СССР. «Вайна пад стрэхамі», «Сыны ідуць у бой», «Альпійская балада», «Крушэнне імперыі», «Рудабельская рэспубліка», «Чорнае сонца», «Чужое імя» — гэтыя і шэраг іншых беларускіх кінафільмаў выклікалі жывую цікавасць у гледачоў.

Дэманстраваліся таксама дакументальныя фільмы «Мінск — сталіца Савецкай Беларусі», «І жыццём, і смерцю», «Акадэмік Тарасевіч», «Дні Івана Нікалаева», «Пайстагоддззя ў кіно» і многія іншыя, якія расказваюць аб вялікіх здзяйсненнях беларускага народа за гады Савецкай улады.

Газета «Киноэкраны Риги» ў двух нумарах падрабязна расказала аб кінамастацтве Беларускай ССР.

МНОГІЯ бібліяграфічныя рэдкасці ўпрыгожылі вітрыны выстаўкі «Выданні першых беларускіх друкараў», якая адкрылася ў Ленінградзе, у Публічнай бібліятэцы імя Салтыкова-Шчадрына.

Сярод рэдкасцей — «Евангелле учыцельнае» 1569 года, надрукаванае Іванам Федаравым і Патром Мсціслаўцам у Заблудаве, «Малая падарожная кніжка», выпушчаная Франціскам Скарынай. Дэманструюцца таксама буквары, граматыка славянская, катэхізіс, выдадзены ў 1562 годзе ў Нясвіжы, літоўскі статут, які выйшаў каля 1588 года ў Віленскай друкарні, іншыя унікальныя і рэдкія выданні.

Імя Мікалая Садковіча вядома грамадскасці Беларусі. Літаратар, кінарэжысёр, грамадскі дзеяч, ён заваяваў вялікую папулярнасць сярод чытачоў і кінагледачоў.

У Маскве адбылося адкрыццё скульптурнага помніка для магілы М. Садковіча. Аўтар яго — беларускі скульптар З. Азгур і маладыя архітэктары Ю. Градаў і Л. Левін.

«НОВАСІБІРСКАЯ ВОСЕНЬ» — фестываль мастацтваў пад такой назвай адбыўся ў горадзе на Обі. З вялікім поспехам выступілі пасланцы Беларусі: заслужаны артыст БССР, лаўрэат усаюзнага і міжнароднага конкурсаў Віктар Вуячыч і інструментальны ансамбль «Тоніка».

«УКРАЇНА ЗАЛАТАЯ» — так называўся вечар, што адбыўся ў рэспубліканскім палацы культуры прафсаюзаў Беларусі. Саліст Кіеўскага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра оперы і балета імя Шаўчэнкі заслужаны артыст Украінскай ССР Аляксандр Чулюк-Заграй, салістка опернай студыі Акцябрскага палаца культуры прафсаюзаў горада Кіева Вольга Янкоўская, бандурысты Кіеўскай дзяржаўнай філармоніі пазнаёмілі прысутных з мастацтвам Украіны. Сапраўдным упрыгожаннем канцэрта гэтай з'явілася выступленне народнага ансамбля танца «Горліца».

Удзельнікі тэматычнага вечара пазнаёміліся з выстаўкамі літаратуры і фоталюстрацый «Україна сёння», атрымалі арыгінальныя сувеніры з даравальнымі надпісамі гасцей, прынялі ўдзел у віктарыне «Мы падарожнічаем па сонечнай Украіне».

У ПАЛАЦЫ культуры Мінскага трактарнага завода адбылася сустрэча рабочых і служачых прадпрыемства з заслужаным калектывам Казахскай рэспублікі — дзяржаўным аркестрам народных інструментаў імя Курмангазы.

Праграма выступлення гасцей была ў асноўным складзена з твораў кампазітараў савецкіх рэспублік. Яна прагучала як сваясаблівая музычная дэтаніс нашай Радзімы.

Голас Радзімы

№ 45 (1256)

ГАРАЧАЕ СЭРЦА ПАТРЫЁТКІ

Наша зямлячка Надзея Хадасевіч-Лежэ зноў пабывала ў Беларусі. Гэты раз яна прыехала на Радзіму не толькі для таго, каб сустрэцца з братамі і сёстрамі ў невялікім пасёлку Зембін, дзе яна нарадзілася, паклаці кветкі на магілу бацькоў. У Палацы спорту ў Мінску міністр культуры БССР Ю. Міхневіч адкрыў выстаўку мазаічных работ мастачкі Надзеі Лежэ.

Іх шэсцьдзесят — буйных мазаічных партрэтаў: Маркса і Леніна, Тарэза, Талстога, Горкага і Малюкскага, Плісецкай і Шастаковіча, герояў-касманаўтаў. Яны створаны за апошні некалькі год і ўжо экспанаваліся ў рабочым прыгарадзе Парыжа

Малакаве, а потым у Маскве.

Выстаўка ў Мінску вельмі цікавая. Яна прыцягвае шмат наведвальнікаў, якіх прыводзіць у захапленне складанае мастацтва мазаічнага партрэта, нешматлікія, але яркія і сакавітыя фарбы, што ствараюць уражанне багатай палітры. І ўсё ж галоўнае, над чым задумваешся, што хвалюе, калі пераходзіш ад партрэта да партрэта, углядаючыся ў знаёмыя твары, гэта тэматыка экспазіцыі. Як жа трэба любіць, ведаць, шанавачь свой народ, яго культуру і гісторыю, каб стварыць такую выстаўку! Вяспрэчна, гэта работы мастачкі, у грудзях якой б'ецца сэрца патрыёткі.

Тут больш за дваццаць партрэтаў Уладзіміра Ільіча Леніна. «Вобраз гэтага геніяльнага чалавека заўсёды хваляваў мяне і знаходзіўся ў цэнтры маіх творчых шукаванняў», — гаворыць Надзея Лежэ. Ленінская тэма для яе самая заповітная. Выказаць у партрэце глыбіню ленінскай думкі, чалавечнасць і геніяльнасць правадыра Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі — цяжка, але і самая патрэбная задача. «Над вобразам правадыра працаваць цяпер трэба як ніколі, час ідзе, усё менш застаецца тых, хто бачыў Леніна, хто захоўвае ўражанне ад сустрэчы з ім. А па адных фатаграфіях паўнацэнны мастацкі вобраз

стварыць не проста...» Гэта думкі Надзеі Лежэ.

Мастачка задумала стварыць партрэтную галерэю герояў Вялікай Айчыннай вайны. На выстаўцы з гэтай серыі дэманструецца партрэт Зоі Космадзям'янскай, маладой партызанкі, аддаўшай жыццё за Радзіму. Тэма барацьбы савецкага народа супраць фашызму блізкая і зразумелая Лежэ. У гады гітлераўскай акупацыі Францыі яна была ў радах Супраціўлення, а калі скончылася вайна, дапамагала савецкім ваенным прадстаўнікам арганізоўваць вяртанне на Радзіму многіх тысяч савецкіх грамадзян, якія ўцяклі з фашысцкага палону і змагаліся на французскай зямлі.

Мазаікі Надзеі Лежэ застануцца ў нас назаўсёды. Мастачка перадала іх у дар савецкаму народу. Скончыцца выстаўка, і яны размесцяцца ў розных музеях краіны, дзе мільёны наведвальнікаў азнаёмяцца з дзіўнымі творами нашай зямлячкі.

Надзея Лежэ была вучанцай, а потым жонкай і сябрам аднаго з буйнейшых мастакоў нашага часу Фернана Лежэ. Жыццё яе прайшло ўдалечыні ад Радзімы, але духоўнай сувязі з ёю мастачка не губляла ніколі. Зараз імя Надзеі Лежэ добра вядома ў Савецкім Саюзе і Францыі. Яна буйны грамадскі дзеяч, усе слы аддае барацьбе за мір і прагрэс, умацаванню культурных сувязей паміж абадзвюма нашымі дзяржавамі.

Шэсцьдзесят мазаічных работ — не адзіны падару-

нак, зроблены Надзеяй Лежэ Радзіме. Яна перадала музеям нашай краіны некалькі работ Фернана Лежэ — карціны і кераміку, а таксама больш дзювох тысяч выдатна выкананых рэпрадукцый шэдэўраў сусветнага мастацтва.

Надзея Пятроўна пералічваецца з супрацоўнікамі Беларускага мастацкага музея і падтрымлівае з гэтай установай самую непасрэдную сувязь. Тут знаходзіцца вялікая частка калекцыі рэпрадукцый.

Не забывае Надзея Лежэ і родны Зембін. У свой мінулы прыезд яна прывезла Зембінскай школе калекцыю палотнаў, у якую ўвайшлі рэпрадукцыі работ мастакоў, пачынаючы ад Веласкеса і Мурыльо і канчаючы майстрамі XX стагоддзя. У школе цяпер ёсць свае карцінная галерэя. На другі дзень пасля адкрыцця выстаўкі ў Ілацы спорту Надзея Пятроўна пабывала ў Зембіне. У школе ў яе гонар быў наладжаны прыём, сазана многа добрых і цёплых слоў.

Савецкі ўрад высока ацаніў грамадскую і творчую дзейнасць Надзеі Лежэ. За вялікія заслугі ў развіцці савецкага і французскага супрацоўніцтва і ў сувязі з 50-годдзем творчай дзейнасці наша зямлячка Надзея Хадасевіч-Лежэ вясной гэтага года была ўзнагароджана ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга.

Дзіана ЧАРКАСАВА.

НА ЗДЫМКАХ: работы Надзеі Лежэ.

ПАСЁЛАК НАЗЫВАЕЦА БЯРОЗАЎКА

Выдатныя якасці нёманскага шкла — празрыстасць, вязкасць, уласцівасць прымаць разнастайныя формы і афарбоўвацца ва ўсе колеры вясёлкі — адзначаліся на міжнародных выстаўках у Бруселі, Генуі, Манрэалі, Лейпцыгу, Берліне, Лондане, Плёўдзіве, Загрэбе. Шклозавод у пасёлку Бярозаўка Лідскага раёна выконваў заказы гандлёвых фірм Даніі, Канады, Фінляндыі, Югаславіі. Англія з'яўляецца пастаянным пакупніком прадукцыі

«Нёмана». І ў нас, у Навагрудку, Салігорску ці Рэчыцы, умеюць цянці прыгожае шкло. Псымы-падзякі, якія прыходзяць на завод, і велізарны попыт на яго вырабы сведчаць аб гэтым.

У тым, што нёманскае шкло атрымала шырокае прызнанне, вялікая заслуга заводскіх мастакоў, творчасць якіх стала прыкметнай з'явай у савецкім дэкаратыўным мастацтве.

ЦУДАУ няма. Усё, што мы бачым, адчуваем, сведкамі чаго з'яўляемся, падпарадкавана сваім строгім законам. Аднак набыўшы вопыт і веды, чалавек усё ж не вырасціць з лексікона гэта чараўнічае слова. Бо нялёгка, а часам і проста шкада перадаць іншым, будзённым словам цуд зялёнага парастка, які кволай сцяблінкай прабівае моцны асфальт, альбо цуд агню, нябеснага блакіту, умеласці чалавечых рук...

Вось у гэтых руках доўгая трубка шкловыдзімальшчыка. На яе канцы вогненна кропля, нібы бутон чырвонай кветкі. Кропля расце, мяняе форму, колер і раптам ператвараецца ў знаёмы фужэр, які ў святла напаўняецца пеністым шампанскім. Але да святочнага стала яму яшчэ далёка. Перш трэба прайсці праз дзесяткі чалавечых рук на заводскім канвееры. І толькі ў самым яго канцы на ззяючы крышталёвымі гранямі фужэр будзе наклеены маленькі фірменны ярлык шклозавода «Нёман».

Аднак крышталёвы фужэр, які вырас з вогненнага бутона, нарадзіўся не на трубцы шкловыдзімальшчыка. Гэта адбылося значна раней — на паперы, на стане заводскага мастака. І гэта яшчэ адзін цуд — цуд творчасці...

Не здолеў зрабіць прыгожа — зрабіў багата. Знішчальная ацэнка для мастака. Каб пазбегнуць яе, мы, выпускнікі Ленінградскага вышэйшага мастацка-прамысловага вучылішча, якія прыехалі працаваць у Бярозаўку 13 год назад, імкнуліся да чыстай формы, хацелі рабіць «аскетычныя» рэчы. У той час ломка формы ішла паўсюдна — у архітэктуры, мастацтве. Дарэчы, наша імкненне дыктаваў сам матэрыял — шкло.

Размова ідзе ў пакоі галоўнага мастака шклозавода «Нёман». Уладзімір Мурахвер расказвае, а я стараюся адначасова рабіць тры справы: слухаць, запісваць і глядзець. Не глядзець нельга. Вакол — на паліцах, на стале, проста на падлозе рэчы, якія дагэтуль даводзілася бачыць толькі на выстаўках: вялікія вазы-скульптуры, крышталёвыя наборы і шкло, шкло, шкло. Самых розных колераў, самых тонкіх адценняў.

А Уладзімір Сямёнавіч працягвае:

— Напрамак на «аскетызм» сёння ўжо ў мінулым. Але ён многа даў і нам, мастакам, і пакупнікам, асабліва ў сэнсе выхавання густу.

Тады, у 59-м, на завод прыехалі Уладзімір Мурахвер і Людміла Мягкова. Праз два гады да іх далучылася Сільва Раудве, выхаванка Дзяржаўнага мастацкага інстытута Эстоніі. Пазней з Таліна прыехала Керсці Вакс. Яшчэ на заводзе працуюць мастакі Валянціна Дзівінская і Уладзімір Жохаў, таксама, як У. Мурахвер і Л. Мягкова, муж і жонка і таксама з Ленінграда.

Едучы ў Бярозаўку, я ведала, што там, як кажуць, пад адным дахам сабраліся мастакі розных школ, людзі розных нацыянальнасцей і, напэўна, розных поглядаў, але што працуюць яны ў добрым сяброўстве, якое дало выдатны плён: нёманскае шкло як масавае, так і дэкаратыўнае, выставачнае атрымала прызнанне. Але як гэта адбылася?

— У нас няма сакрэтаў, не існуе вето на знойдзены прыём ці колер, — адказваў каратка Уладзімір Мурахвер.

Мастакі, працуючы разам, вучыліся адзін у аднаго, узаемна ўзбагаліся. І ў гэтай творчай садружнасці, на глебе традыцый беларускіх гут, што існавалі на Гродзеншчыне яшчэ ў XI—XII стагоддзях, нарадзілася своеасаблівае нёманскае шкло, якое адразу пазнаецца на выстаўках па стрыманасці, унікальнай каларовай гаме, па ўласцівых толькі яму прыёмах.

Менавіта «Нёман» прапанаваў вырабы, а дакладней творы са шкла, што ўваходзяць у сучасны інтэр'ер не як упрыгожванні з наборам посуду, а як элементы архітэктурнай пластыкі. Гэта цікавыя дзімальныя вазы і экраны: экран Мурахвера «Лёў», вазы «Дуброва» Дзівінскай, паверхня якіх нагадвае кару дрэў, дэкаратыўныя вазы Раудве.

Зразумела, кожны мастак мае свой творчы пошук і стыль, свае ўлюбёныя прыёмы.

Выказаць у шкле тое, што нельга перадаць словамі, умее Людміла Мягкова. Яе набор «Царэўна-жаба» створаны са шкла і фантазіі. І пры гэтым здзіўляю-

чая дакладнасць казачных вобразаў: сіне-зялёны колер з цёмнымі кропкамі (рэшткі ціны) у тоўшчы шкла і празрыстыя кароны-коркі.

Нёманскае шкло — гэта і музычнасць твораў Валянціны Дзівінскай, і мастацтва Керсці Вакс, вострае, мужнае, манументальнае. Ніякіх кампрамісаў ні ў выставачных работах, ні ў вырабах масавай вытворчасці. Перш за ўсё думка, якая, увасобіўшыся, здзіўляе звычайнасцю і незвычайнасцю адначасова, як у «Наборы посуду» з дымчатага шкла. Гэта і гутная пластыка Уладзіміра Жохава, які шырока выкарыстоўвае ў сваіх работах тэхніку гутнага шкла. Мастак многа працуе з майстрамі над пластыкай шкляной скульптуры. Вялікія вожкі і крутарыгі зубры, што робяцца на заводзе, не толькі выдатныя сувеніры, але і сведчанне неўміручасці традыцый беларускіх гутнікаў, якія здаўна любілі ляпіць са шкла ўсялякіх звяроў.

Адукуль бяруць мастакі, што жывуць у невялікім пасёлку сярод беларускіх лясоў, такое багацце вобразаў, ідэй, дзе чэрпаюць натхненне? Адказаць на пытанне я магла і сама. Усюды — у штодзённым жыцці («Шкловыдзімальшчыкі» Мурахвера), у малюўнічых ваколіцах Бярозаўкі («Вясна» Дзівінскай), а ёсць яшчэ добрыя кнігі і цікавыя творчыя камандзіроўкі, сустрэчы з сябрамі, што жывуць у розных гарадах краіны.

І ўсё ж я задала гэтае пытанне Сільве Раудве, якая асабліва плённа працуе на «Нёмане» і ўжо мела дзве персанальныя выстаўкі. Замест адказу мастачка пачала расшталёваць на двух сталах цяжкія крышталёвыя штофы з вялікімі круглымі залаціста-жоўтымі коркамі. Штофы з аднолькавым малюнкам крышталёвых граняў выстраіліся ў адзін рад, побач — другія, з іншым складаным малюнкам. Каля іх уладкаваліся кубкі розных памераў. Наперадзе скупіліся падсвечнікі, верхняя частка якіх, таксама жоўтага колеру, па форме нагадвала цыбуліну. Апошні прадмет набору заняў сваё месца...

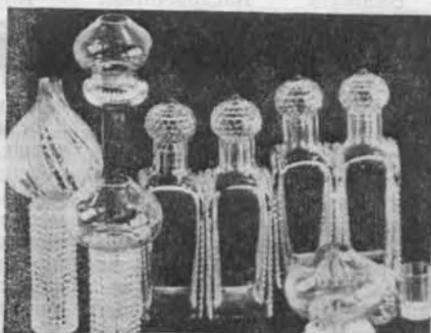
— Дык гэта ж Крэмль! — ахнула я.
— Так, — пацвердзіла Сільва Янаў-

на. — «Масква залагаглавая». Мая апошняя работа.

Нельга было адарваць вачэй ад гэтага крышталёвага цуда, які зіхаець і пераліваўся пад промнямі восенскага сонца. Я любавалася жоўтымі галоўкамі-цыбулінамі і бачыла залатыя макаўкі маскоўскіх царкваў, стройныя ансамблі крамлёўскіх сабораў і яшчэ... серабрыста-белыя бярозы ў кастрычніцкім золаце, тыя, што ўслалі жоўтым дываном сцяжынку ў скверы перад прахадной завода, а чысціня крышталю паўтарала для мяне празрыстасць восенскага неба над невялікім беларускім пасёлкам, які называецца Бярозаўка.

Тамара РЭУТОВІЧ.

НА ЗДЫМКАХ: заводскія мастакі В. ДЗІВІНСКАЯ і У. МУРАХВЕР; работы нёманцаў — «Масква залагаглавая» С. РАУДВЕ, «Царэўна-жаба» Л. МЯГКОВАЙ.

Гэты здымак сям'і Старавойтавых, зроблены ў дзень залатога вяселля, абыйшоў амаль усе рэспубліканскія газеты. Не так часта адзначаюцца падобныя святы ў нашай рэспубліцы, дзе пасля Вялікай Айчыннай вайны засталіся сотні і тысячы ўдоў. На долю «маладых», што сядзяць у першым радзе, шмат выпала і радасцей і нягод. Пасісела галава Паўла Іванавіча, цяжкасці не прайшлі бясследна для Соф'і Сямёнаўны. Любоў і вернасць далі шчасце, дапамаглі вывесці «ў людзі» дзяцей, прыкачаць унукаў.

Знаёмчы мяне з жонкай, Павел Іванавіч папярэджае: «Не глядзіце, што яна такая малая ды шчуплая. Калі я яе браў — дзеўка была мажняя, румянец на ўсю шчаку». Яна ў адказ смяецца: «Дзевяць дзяцей выгадала, дык дзе ж той мажнасці быць!»

Пяцьдзесят год пражылі яны разам, а і сёння да драбніц памятаюць, як збіралі грошы на вяселле, калі бацькі не далі ім сваёй згоды на шлюб. Жаніх ледзь не па жменьцы цягаў жыта са свірна, а нявеста тры саматканя панёвы з пасагу прадала. Работнікі сельсавета віталі закаханых, хаця іх бянтэжыў узрост маладой. Ёй не было і шаснаццаці.

Жылі ў свірне, што дастаўся Паўлу ад бацькі. Хату прыдбалі пазней. Дастатку не мелі. Хоць быў конь, быў надзел зямлі, аднак ледзь зводзілі канцы з канцамі.

Калі ў Лебядзёўцы пачалася калектывізацыя, гаспадарлівага і руплівага Паўла Старавойтава аднаўскаючы абралі брыгадзірам, а праз некаторы час — старшынёй. Чалавеку не хапала ведаў, адукацыі, але яго крыштальная сумленнасць, адданасць новай справе, шчырае жаданне зрабіць гаспадарку зможнай прынесілі плён. І павагу калгаснікаў, і нават прэміі — некалькі асьмушак тытуню, грошы.

Савецкая ўлада зрабіла яго гаспадаром роднай зямлі. Не таго надзелу, што ляжаў за хатай, а ўсім калгасным палеткаў. Таму гаспадар са зброяй у руках абараняў заваёвы Кастрыч-

ніка. Удзельнічаў у вызваленчым паходзе ў Заходнюю Беларусь, ваяваў на фінскай...

Вялікая Айчынная застала яго ў роднай вёсцы. З некалькімі найбольш даверанымі калгаснікамі Павел Старавойтаў пагнаў у савецкі тыл калгасны статак.

Перад адездам на фронт ён яшчэ паспеў пабачыць сваю сям'ю. Ля абгарэлага коміна была разаслана саломы, а на ёй туліліся да матчыных каленяў перапалоханыя малыя. І памятаў ён гэта відовішча ідучы ў атаку, дабіраючыся праз заснежаны лес да медсанбата, на шпітальным ложку.

У Лебядзёўку Павел Іванавіч вярнуўся з інваліднай кніжкай і без левай рукі. Бальцы яна яму і цяпер.

Кіраваць гаспадаркай па новым часе ён ужо не мог. Працаваў кладаўшчыком, лесніком. Майстар на ўсе рукі, ён не мог ні араць, ні касіць, ні будаваць. Усю сваю нерастрачаную прагу да работы, да хутэйшага аднаўлення вёскі, калгаса ён перадаў дзецям, і тыя раслі працавітымі, умелымі, спрытнымі да любой работы.

Але не менш вабіла іх школа. Антаніна, старэйшая дачка, кожнае слова любімай настаўніцы ўспрыимала як абсалютную ісціну і за высокі гонар лічыла, калі та я давала ёй свае канспекты на выхадны дзень: падручнікаў тады не хапала ўсім школьнікам.

Бацькі не прычылі, калі Антаніна, іх надзея і памочніца, паехала ў Крычаўскае педвучылішча. Ці мог тады хто падумаць, што па гэтай жа сцежцы пойдучы браты і сёстры, што разляццяцца яны з роднага гнязда, як птушаняты? І толькі час ад часу будуць вяртацца сюды, каб адпачыць ля бацькоўскага парога, набрацца новых сіл, парадаваць бацькоў сваімі навінамі...

Маці расказвала мне пра экзамены, сесіі, дэпутацкія абавязкі сваіх дзяцей гэтак жа проста, як і пра тое, што ў маленстве яе браты, сёстры былі спрадвечнымі нянькамі і пастухамі ў заможных сем'ях.

— То ж новая ўлада такая, каб дзеці не гаравалі, — раз-

важала Соф'я Сямёнаўна. — Хочаш вучыцца — вучыся, шчыра працуеш — маеш дастатак і павагу.

У сям'і Старавойтавых настаўніцы, інжынер, брыгадзір-будаўнік, медыцынская сястра, афіцэры, студэнты.

Паглядзіце яшчэ раз на здымак. Справа ад бацькі сядзіць Антаніна, старэйшая. Яна загадвае школай у Лебядзёўцы. Пераймаць вопыт яе работы прыязджаюць настаўнікі не толькі са Слаўгарадскага раёна. Сёлета ёй прысвоена званне заслужанай настаўніцы БССР.

Злева ад маці — Аляксандра. Аперацыйную сястру раённай бальніцы добра ведаюць у Слаўгарадзе, любы прахожы растлумачыць, як прайсці да яе дома. Ля гэтага дома нярэдка ўначы спыняецца «хуткая дапамога» — Сашу выклікаюць на тэрміновую аперацыю. І яна гадзінамі не адыходзіць ад хворага, нязменна спакойная, раз-

важлівая, сардэчная. Можа, менавіта яе былыя пацыенты прапанаваў абраць Аляксандру Старавойтаву дэпутатам гарадскога Савета?

Неяк у школе, дзе вучыцца малодшы сын Антаніны Паўлаўны, задалі сачыненне пра чалавека працоўнага подзвігу. Юнак раскажаў пра свайго дзядзьку, брыгадзіра будаўнікоў у Магілёве. Са слоў бабулі і маці пляменнік ведаў, як худзенькім падлеткам з фанерным чамаданчыкам у руках пайшоў яго дзядзька ў прафесійна-тэхнічнае вучылішча, з якім гонарам прывёз ён бацькам дадому свой першы працоўны падарунак — пакуначак цвікоў. Розныя будынкі ўзводзіў Аляксандр Паўлавіч: жылыя дамы і дзіцячыя сады, кінатэатры і навучныя карпусы тэхнікума. Калі сабраць усё разам, атрымаецца ладны гарадок. Кіраўнікі трэста не раз гаварылі Старавойтаву:

— З вашымі ведамі і вопытам, Аляксандр Паўлавіч, ніякі прараб на аб'екце не патрэбен. У вас прыроджаны дар будаўніка.

Ён жартаваў у адказ, а ў вольны час сядзеў за кнігамі, рыхтаваўся да чарговай сесіі ў тэхнікум. На сучаснай будоўлі адной інтуіцыі мала. Радзіма высока адзначыла штодзённы працоўны подзвіг Аляксандра Старавойтава. Яму, заслужанаму будаўніку БССР, прысвоена высокае званне Героя Сацыялістычнай Працы.

Дарчы, сесіі ў яго жыцці бываюць не толькі экзаменацыйныя. Ён — дэпутат Вярхоўнага Савета БССР, вышэйшага органа ўлады рэспублікі.

...Сямейная фатаграфія. Тры пакаленні Старавойтавых, шчаслівы лёс якіх пачаўся ў кастрычніку семнаццаціга года.

Валянціна ТРЫГУБОВІЧ.

НАВИНЫ ФІЛАТЭЛІ

КАСТРЫЧНІК НА МІНІАЦЮРАХ

Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі прысвечаны многія паштовыя маркі, памятныя блокі, ілюстраваныя канверты і спецыяльныя штэмпелі. Яны расказваюць пра першую ў свеце дзяржаву рабочых і сялян, пра заваёвы і дасягненні савецкага народа.

Першая юбілейная серыя марак была выпушчана да чатырохгоддзя Вялікага Кастрычніка. Малюнак быў вельмі просты — авальны шчыт з надпісам «РСФСР, 1917—1921».

У сярэдзіне 1922 года Наркамат поштаў і тэлеграфу РСФСР аб'явіў конкурс на лепшую марку да пяцігоддзя рэвалюцыі. Было прадстаўлена 280 малюнкаў. Першую прэмію атрымаў малады мастак І. Дубасаў. Ён намаляваў рабочага, які высякае на камені дату слаўнага юбілею. Фарбаў у мастака не было, і ён размаляваў эскіз марганцоўкай.

Дзесятай гадавіне Кастрычніцкай рэвалюцыі прысвечана серыя з сямі мініячур. Тут упершыню ў савецкай філатэлі з'явілася адлюстраванне беларуса.

Пачынаючы з 1947 года, стала традыцыяй штогод да гадавіны Кастрыч-

ніка выпускаць паштовыя знакі. Усе гэтыя маркі расказвалі аб дасягненнях савецкага народа ў пасляваенным будаўніцтве.

Паўвекавому юбілею Савецкай улады былі прысвечаны дзве серыі марак. Першая, якая складалася з 16 мініячур, паказвала гербы СССР і саюзных рэспублік. Другая — расказвала пра асноўныя этапы гісторыі Савецкай дзяржавы. Для гэтых маляўнічых мініячур былі выкарыстаны шырокавядомыя творы савецкага выяўленчага мастацтва.

Асабліва часта на паштовых марках з'яўляецца легендарны крэйсер «Аўрора». Арыгінальная марка была выпушчана, напрыклад, у 46-ю гадавіну Кастрычніка. На фоне «Аўроры», якая сімвалізуе пачатак эры сацыялізму, паказаны ўзлёт касмічнага карабля.

Шмат паштовых знакаў прысвяціла «Аўроры» зарубешная філатэлія. У ГДР на адной з марак адлюстраваны гістарычны крэйсер і партрэт У. І. Леніна. Марка, выпушчаная ў Польскай Народнай Рэспубліцы, паказвае бакавую гармату «Аўроры», выстрал якой увайшоў у гісторыю. Цікавая па свайму афарм-

ленню балгарская марка. Славуты карабель намаляваны на ёй у момант гістарычнага выстралу. Крэйсеру рэвалюцыі прысвечаны маркі Румыніі, Чэхаславакіі, Венгрыі і іншых краін. Іх агульны тыраж перавысіў сто мільёнаў. Маленькія плакаты разшліся па свеце, нагадваючы людзям пра Вялікі Кастрычнік.

Л. КОЛАСАЎ.

НА ЗДЫМКАХ: маркі з кастрычніцкіх серыяў, якія расказваюць пра Беларусь.

ГАДЗІННІК СВЕТУ

Гэты гадзіннік незвычайны. Паглядзіш на яго — і даведаешся, якая цяпер гадзіна ў Маскве і Сафіі, Нью-Йорку і ва Уладзівастоку, у Мінску і Токію, ва Улан-Удэ і ў Ташкенце... У 43 гарадах! Ён устаноўлен у Мінску на будынку паштамта і называецца «Гадзіннік свету». Зрабіў яго Л. Раманоўскі, старшы інжынер лабараторыі паштамта.

Цыферблат — квадрат 2x2 метры. На яго нанесены назвы гарадоў, а ў цэнтры ўстаноўлен дыск, падзелены на 24 гадзіны; тая палавіна, дзе дзень, — светлая, дзе ноч — цёмная. Скорасць вярчэння дыска роўная скорасці вярчэння Зямлі. Гадзіннік электрамаханічны, заводзіць яго не трэба.

За 12 гадоў работы гадзіннік толькі адзін раз спынялі на прафілактыку. Працуе ён пакуль што бездакорна.

ГУМАР

Суддзя паліцэйскаму:

— Вы ўпэўнены, што арыштантавы былі п'янымі?

— Я не ўпэўнены, але яго жонка сказала, што ён прыцягнуў чыгунную пліту, якой накрываюць каналізацыйны калодзеж, і хацеў паставіць яе на прагравальнік.

— Ці верыш ты ў прадказанні?

— А як жа! Аднаму майму сябру прадказалі, што здарыцца з ім праз пяць год, і ўсё гэта збылося...

— І хто быў варажбітом?

— Суддзя, які вынес яму прыговор.

— Ці добра вы спіце ноччу?

— Добра, доктар.

— А кім вы працуеце?

— Начным вартайніком.

— Уяві сабе, які сон бацька!

— Мінутай ноччу мая жонка! Ёй здалося, што я — мільянер.

— Зайздросьчу табе. Маёй гэта здаецца наяву.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-65-84, 33-03-15, 33-65-91, 33-15-15.